

Araştırma Makalesi

On dokuzuncu yüzyıl Doğu Asya Sistemi'nde dengeleme politikaları: Kore-Rusya ilişkileri örneği

Hatice Çelik ^{1,*}

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Doğu ve Afrika Araştırmaları Enstitüsü, Ankara, Türkiye. ORCID: 0000-0003-1409-8865.

* İletişim: hatice.celik@asbu.edu.tr

Gönderim: 09.09.2020; Kabul: 29.09.2020. DOI: <http://dx.doi.org/10.38154/cjas.43>

Öz: XIX. yüzyılın ikinci yarısı, Doğu Asya'daki imparatorlukların ve krallıkların önemli siyasi, ekonomik ve toplumsal değişimler yaşadığı bir dönem olmuştur. Bu dönem içerisinde Çin'in hâkim güç olduğu bir düzen işleyişte olmakla birlikte, sistemde bazı kırılmalar ve Çin'e başkaldırıları yaşanmıştır. Bu kırılmalara zemin hazırlayan pek çok bölge dışı ve bölge içi etken bulunmaktadır. Bölge dışından olan en önemli etken Batılı güçlerin Çin İmparatorluğu ile yaşadıkları ve Çin'in Batıya karşı galip gelememesi olmuştur. Bölge içi dinamiklere bakıldığında ise en fazla göze çarpan gelişme, Japonya'nın 1868'den itibaren geçirdiği reform süreciyle birlikte artan askeri ve ekonomik gücünün yansımalarıdır. Çin ve Japon İmparatorlukları arasında artan nüfuz mücadelesi yüzyıllardır Çin etkisinde bulunan Kore Krallığı'nı da yakından ilgilendirmekteydi. Bu mücadele arasında sıkışıp kalan Kore Krallığı ise çareyi kimi zaman Çin'in desteğini aramakta bulurken kimi zaman Rus İmparatorluğu'nun desteğini alarak Japonya'ya karşı kendini korumaya çalışmıştır. Bu bağlamda, çalışmada 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Doğu Asya uluslararası sisteminde meydana gelen değişimlere odaklanarak, güç dengesi ilişkileri analiz edilmeye çalışılacaktır. Bu noktada örnek vaka olarak Rus-Kore ilişkileri seçilecek ve Kore'nin Rusya'yı hangi koşullarda bir denge unsuru olarak gördüğü açıklanmaya çalışılacaktır.

Anahtar kelimeler: Doğu Asya sistemi, Rus İmparatorluğu, Kore Krallığı, Japon İmparatorluğu, dengeleme politikası

The balance of power politics in East Asia System in the nineteenth century: a case of Korean- Russian relations

Abstract: The second half of the nineteenth century was a period when empires and kingdoms in East Asia experienced significant political, economic and social changes. During this period, while an order in which China was the dominant power was functioning, there were some breakings and challenges to China in the system. There are many extra-regional and intra-regional factors that underpin these breakings. The most important factor emerging from the outside of the region was that the Western powers engaged with the Chinese Empire and the fact that China was not victorious against the West. When looking at the dynamics within the region, the most striking development was the reflections of the increasing military and economic power of Japan, which resulted from the reform process since 1868. The increasing struggle for influence between the Chinese and the Japanese Empires was also closely related to the Korean Kingdom, which had been under the influence of China for centuries. The Kingdom of Korea, which is stuck in this struggle, has found the cure sometimes seeking the support of China and sometimes tried to protect itself against Japan by taking the support of the Russian Empire. In this context, the study will attempt to analyse balance of power relationships by focusing on the changes in the East Asian international system since the second half of the 19th century. At this point, Russian-Korean relations will be chosen as an example/case and it will be tried to explain under what conditions Korea saw Russia as a balancing actor in its foreign policy and how the political history of the Korean-Russian relations developed in this perspective.

Keywords: East Asia system, Russian Empire, Korea Kingdom, Japan Empire, balance of power

Giriş

Uluslararası İlişkiler disiplininin Batı kökenli bir disiplin olduğu alandaki nadir uzlaşılardan biridir. Pek çok konuda farklı görüşlerin ve teorilerin üretildiği bu disiplinin, Batı kökenli bir disiplin olması elbette ki tek başına bir sorun teşkil etmemektedir. Lakin sorun, doğduğu coğrafyanın dışındaki coğrafyaları ve onların deneyimlerini, birikimlerini ve yapılarını görmezden gelmesi ve neredeyse tüm teorik varsayımlarını Avrupa'nın son dört yüzyıllık tecrübesi

üzerinden açıklamaya çalışmasıdır. Bu açıklama içerisinde de 1648 Westfalya Barışı milat olarak kabul edilmiş ve uluslararası sistemin bu tarihten itibaren başladığı kabul edilmiştir. Bu sistemin de temel direği “egemenlik” (sovereignty) kavramı olmuştur ve sistemin bileşenleri birbiriyle eşit ve birer egemen aktör olarak kabul edilmektedir. Avrupa merkeze alınmak suretiyle ihmal edilen coğrafyalardan biri de Doğu Asya olmuştur. Doğu Asya’da uzun yüzyıllar hüküm süren uluslararası sistem, Avrupa’nın benimsediği veya inşa ettiği sistemden oldukça farklı bir karakteristiğe sahipti. Örneğin Avrupa’nın birçok güçlü ülkesi belli dönemlere damgalarını vurmuşlardır. Bunlardan en belirgin olanları Portekiz ve İspanya’nın 15. ve 16. yüzyıldaki, Hollanda’nın 17. yüzyıldaki, Fransa’nın 18. yüzyıldaki, İngiltere’nin ise 19. yüzyıldaki başatlığıdır (Sander 2017, 97). Lakin, bu güçlerin varlıklarını sürdürdükleri sistemde diğer tüm güçler ve aktörler tarafından tartışmasız kabul gördükleri ve kendilerine şartsız itaat edildiğini söylemek pek mümkün değildir. Bu açıdan Doğu Asya sistemindeki Çin hakimiyetinin Avrupa’daki dönemdaşlarından farklı bir yapıda olduğu daha net anlaşılmaktadır.

Çin İmparatorluğu’nun hâkim güç olduğu sistemde diğer aktörler uzun süre bu hegemonyaya boyun eğmişlerdir. Ancak Japonya’nın 1860’lardan itibaren yaşadığı değişim ve dönüşüm, bir başkaldırıya yol açmıştır. Bunun neticesinde de bölgesel ilişkilerde önemli gelişmeler yaşanmıştır. Çalışmada ilk olarak, Japonya’nın reform sürecine dek devam eden Doğu Asya’daki sistemin genel özellikleri açıklanacaktır. Ardından sistemde meydana gelen değişimlerin, bilhassa güç mücadelesinin yansımaları olarak, Kore Krallığı’nı nasıl etkilediği ortaya konmaya çalışılacaktır. Bu sırada ise, Avrupa sisteminde sıklıkla karşılaşılan ancak Doğu Asya’daki örnekleri üzerine Türkçe literatürde çok az çalışmanın olduğu “güç dengesi” kavramı üzerinden Kore-Rusya ilişkileri analiz edilecektir.

Doğu Asya uluslararası sisteminin genel hatları

1648 Westfalya Barışı mevcut uluslararası sistemin miladı kabul edilmektedir. Bu yaklaşıma karşı çıkan ve bu kabulün gerçekçi olmadığını iddia eden bir çalışma literatüre önemli katkı sağlamıştır ve bu konuda ciddi bir tartışma başlatmıştır (Osiander 2001). Bu tartışmanın detaylarına girilmeyecek olmakla birlikte, şu nokta oldukça açıktır ki, Westfalya sonrası inşa edilen dünya düzeninde, Avrupa dışı sistemler ve bölgeler, uluslararası ilişkiler disiplininin gelişimine ve teori oluşturma çabalarına çok az dahil edilmiştir. Bu konuya en açık eleştirilerden biri de “uluslararası ilişkilerdeki mevcut çerçeveler uzun bir tarih okumasının üzerine inşa edilmedikleri için ciddi şekilde hasarlıdır” ifadesiyle Barry Buzan ve Richard Little’dan gelmiştir (Buzan ve Little 2000, 2). Bu tarih okumasının

eksikliği ise Asya bölgesi özelinde kendini daha fazla hissettirmektedir. Özellikle, uluslararası ilişkiler alanındaki akademisyenler, çağdaş Asya sistemine, II. Dünya Savaşı sonrası ve sömürge sonrası dönemde tamamen hiçlikten oluşmuş gibi davranma eğilimindedir (Kang 2005, 54). Halbuki, görmezden gelinen Doğu Asya uluslararası ilişkilerinde, 14. yüzyılın ikinci yarısından 19. yüzyılın ortalarına dek varlığını sürdüren bir yapı bulunmaktaydı. Bu yapıda, Çin hegemon güç iken diğer çevre ülkeler kültürel, ekonomik ve askeri alanlarda bu gücü tanımakta ve bu hiyerarşik yapı çerçevesinde istikrarlı bir politik varlık sürdürebilmekteydiler.

Literatürde bu sistem Çin'in "haraç sistemi" olarak geçmektedir. Bu sistem özünde statülere dayalı bir hiyerarşik düzenin esas alındığı ve buna bağlı olarak oluşan kuralların, kurumların ve normların hep varmış ve yürürlükteymiş (taken for granted) gibi kabul edildiği bir işleyişi ifade etmektedir (Kang 2010, 592). Bu kabulleniş hali ise bahse konu hiyerarşik uluslararası ilişkiler düzeninin Batı'daki düzenden daha barışçıl ve daha istikrarlı bir görünüm sergilemesine vesile olmaktadır (Kang 2005, 54). Ülkeler arası savaş çok nadir görülen bir olguydu. Bunun en temelinde yatan neden ise daha önce belirtildiği gibi hiyerarşik bir düzenin benimsenmiş olmasıdır, zira ülkeler bahse konu hiyerarşik yapı nedeniyle birbirlerini dengeleme ihtiyacı duymamışlardır. Fakat bu haliyle Avrupa'daki dönemdaşı olan sistemden temel noktalarda ayrılan bu düzen 1840'lardan itibaren sarsılmaya başlamıştır. Sarsıntının en fazla hissedildiği nokta ise düzenin hiyerarşik karakteristiği olmuştur. Çünkü Çin İmparatorluğu'nun hegemon güç oluşunun sorgulanmaya başlaması ve başkaldırıya maruz kalması Çin'i zayıflatmıştır.

Bu zayıflatma iki ana sebepten kaynaklanmaktadır. Birincisi, Çin'in Batı ile girdiği/girmek zorunda kaldığı Afyon Savaşları'dır. Buna bölge dışından gelen tehdit veya bölge dışından kaynaklanan sebep de denilebilir. İkincisi ise Japonya'nın Çin'e başkaldırısıdır. Buna da bölge içinden çıkan sebep denilebilir. Bu iki gelişme de Çin'in Doğu Asya'daki otoritesini temelden sarsmış ve aktörler arasındaki hiyerarşik yapıyı bozmuştur. Bir diğer nokta ise Afyon Savaşları'nda Batıya karşı uğradığı yenilgi Çin'i ayrıca psikolojik bir yenilgiye de uğratmış olmasıdır. Çünkü Çin ilk kez Avrupalı güçlere yenilmiştir. Bu yenilgi hem Çin siyasetinde derin etkiler bırakmış hem de bölge ülkeleri üzerinde sistemsel etkiler yaratacak bir dönemin başlangıcı olmuştur. Afyon Savaşı'nın ardından bu kez iç isyanlar Çin'i meşgul etmiş ve Çin'in bölgesel meselelere yeterince odaklanamamasına neden olmuştur.

Bu bölgesel meselelerden en dikkat çekici olanı ise Japonya'daki Meiji Restorasyonu olmuştur. Avrupa'nın Japonya'ya bakışı Çin'e bakışından farklı olmuştur. Esas olarak, İngiltere ve diğer büyük Avrupa ülkeleri Japonya ile fazla

etkileşim içine girme bir telaş içinde değillerdi çünkü Japonya'nın Avrupa'yla kayda değer bir ticari ilişkiye giremeyecek kadar fakir olduğunu varsayıyorlar ve Avrupa'nın Japonya'dan talep edebileceği herhangi bir yerel ürün olmadığını düşünüyorlardı (Holcombe 2016, 253). Ek olarak, Japonya her ne kadar coğrafi olarak Avrupa'ya uzak olsa da Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Rus İmparatorluğu için bu durum geçerli değildi. ABD ve Rusya coğrafi konumları münasebetiyle Pasifik Okyanusu'na kayıtsız kalamazlardı. Bu iki gücün Japonya ile etkileşime girmelerinin detaylarına çalışmanın kısıtı bakımından girmek mümkün değildir ancak şunu bilmek gerekir ki ABD'nin girişimleri Rusya'dan önce sonuç vermiş ve 1854 yılında imzalanan Kanagawa Antlaşması ile Japonya kendini ekonomik olarak yabancılara açmıştır. Bu süreç ise beraberinde pek çok sorunu ve ülke içi karışıklığı getirmiştir. Japonya'da uzun süredir genel hakimiyeti elinde bulunduran Tokugawa Şogunluğu'nun yönetimi İmparator'a devretmesini talep eden Satsuma samurayları 3 Haziran 1868'de sarayı ele geçirerek imparatorluğun bir restorasyondan geçeceğini açıklamışlardır (Holcombe 2016, 257). Nihayet genç İmparator Meiji birkaç ay sonra Tokyo'ya dönmüş ve Japonya'da önemli değişim rüzgarları esmeye başlamıştır. Bu değişimden en fazla etkilenecek bölge ülkesi ise Kore Krallığı olacaktır.

Doğu Asya Sistemi'nde kırılma ve değişim

Çin'in Afyon Savaşları'nda 1840 ve 1860 yıllarında sırasıyla İngiliz ve İngiliz-Fransız ortak kuvvetlerine yenilmesi Doğu Asya uluslararası ilişkilerini temelinden sarsmıştır. Sistemin hegemonu konumundaki Çin büyük bir siyasi, ekonomik ve askeri güç kaybıyla karşı karşıya kalınca, bu kaybın yarattığı boşluğun nasıl bir etki doğuracağı merakla beklenmiştir. Ardından Meiji Restorasyonu ile sanayi ve askeri alanlarda atılım gerçekleştiren Japonya, bu boşluğa ilk itirazı gerçekleştiren ülke olmuştur. Attığı ilk adım ile Kore Krallığı'ndan, kendini de imparator olarak tanımasını talep etmiştir (Robinson 2007, 14). Halbuki, Kore Krallığı o güne dek sadece Çin'in liderini imparator olarak tanımış ve Doğu Asya'da Çin'i tek ve hâkim güç olarak kabul edip ona itaat etmiştir. Japonya'nın talebine Kore Kralı (Chosun Hanedanı) Gojong olumlu yanıt vermemiştir. Bu ret cevabı, Japonya'yı haliyle oldukça rahatsız etmiş ve Japon hükümeti ve ordusu içinde cezalandırmayı hak eden bir askeri müdahale yapıp yapılmaması konusunda büyük tartışmalara neden olmuştur (Robinson 2007, 15). Kral Gojong olumsuz yanıt vererek aslında büyük bir siyasi risk almış oluyordu. Zira şimdiye dek hiyerarşik karakterine defalarca vurgu yaptığımız Doğu Asya uluslararası ilişkileri bu karakterini çok büyük oranda kaybetmiştir.

Çin İmparatorluğu, Afyon Savaşları'nın ardından Avrupalılara verdiği ticari ve ekonomik imtiyazlar nedeniyle bir nevi kontrol altına girmiş bulunuyordu. Ayrıca savaşlarda ortaya çıkan askeri başarısızlık ise hem reel hem de psikolojik bir mağlubiyeti daha da görünür kılmıştır. Tüm bu koşullara rağmen Kore Kralı Gojong, Çin'in kendisini Japonya'nın baskılarına karşı savunabileceği düşüncesiyle hareket etmiş olmalı ki, Çin'den tavsiye istemiştir. Çin'den gelen tavsiye ise krizin sonlandırılması ve bunun için de bir ticaret anlaşmasının müzakere edilmesi yönünde olmuştur (Robinson 2007, 15). Nihayet 1876 yılında Kore Krallığı ve Meiji İmparatorluğu arasında Kanhwa Anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşma ile Kore Krallığı'nın resmi olarak dışa açılması sağlanmıştır (Kyung 2018, 101). Yine bu anlaşma Kore Krallığı'nın Batılı tarzda imzalamış olduğu ilk anlaşma olması bakımından da tarihi bir öneme sahiptir. Böylelikle Çin'in vassal devleti olma statüsünü kaybeden Kore Krallığı Batılı devletler gibi diplomatik, ekonomik ve siyasi ilişkiler kurmak için anlaşmalar imzalama gerçeğiyle yüzleşmiş olmaktadır.

Kanhwa Anlaşması'nın Kore Krallığı ve Kore toplumu üzerinde önemli etkileri olmuştur. Bu anlaşma ile birlikte Kore Krallığı'ndan benzer taleplerde bulunan ülkelerin sayısında artış görülmüştür. Şimdiye dek Çin dışında bir ülkeyle diplomatik ilişki kurma ihtiyacı olmayan/görmeyen Kore için deyim yerindeyse pandoranın kutusu açılmıştır. 1880'li yıllarda ABD, Fransa, Almanya ve Belçika gibi ülkelere gelen ısrarlar neticesinde bu ülkeler ile de benzer anlaşmalar imzalanmıştır.

Kore Krallığı'nın ABD ile imzaladığı ilk anlaşma 22 Mayıs 1882 tarihli Dostluk ve Ticaret Anlaşması'dır (Office of the Historian 2020). Yaklaşık bir yıl sonra ise Büyükelçi Lucius H. Foote'nin güven mektubunu Kore Kralı'na takdim etmesiyle diplomatik ilişkiler de kurulmuştur. 1883 yılında İngiltere ve Almanya ile, 1884 yılında Rusya ve İtalya ile Kore Krallığı arasında imzalanan benzer anlaşmaların ardından Fransa da 4 Haziran 1886 tarihinde Kore Krallığı ile Dostluk, Ticaret ve Seyrüsefer Anlaşması imzalamıştır (Lee 2016). Kore'nin ABD ile imzalamış olduğu anlaşmaya dair ilginç bir iddia bulunmaktadır. Çin'in, Japonya'nın Asya kıtasında artan etkisini dengeleyebilmek adına Kore Krallığı'na ABD ile de benzer bir anlaşma imzalaması için tavsiyede bulunduğu iddia edilmektedir (Lee 1997, 127). Bu gelişme esasen Doğu Asya uluslararası sisteminde yaşanan temel kırılmalara başarılı bir örnek teşkil etmektedir; çünkü sistemin başat gücü olan Çin, artık buna devam edemeyeceğini görmüş ve kendi gücüne en yakın alternatif/tehdit olan Japonya'yı dengeleyebilmek adına bölgeye ABD'nin gelişine göz yummak zorunda kalmıştır. Fakat burada dikkatlerden kaçmaması gereken nokta Kore'nin içinde bulunduğu ve çok nadir görülebilecek olan durumdur. Şöyle ki; bir yanda Japonya ile eşit bir aktör gibi

anlaşma imzalayabilen bir Kore Krallığı varken diğer yanda Çin'in ABD ile benzer bir anlaşma imzalaması yönünde kendisine tavsiyede bulunulan bir Kore bulunmaktadır. Hem bağımsız bir devlet gibi hem de halen Çin'in vassal bir devleti gibi, ilginç bir arada kalmışlık hali mevcuttur. Kore'nin bu ilginç uluslararası durumunu Lord Curzon şu sözlerle ifade etmektedir:

Dünyada hem bağımsız hem de bağımlı olduğunu iddia eden ve her iki hipotezi desteklemek için güçlü kanıtlar üretebilen bir ülkeninkinden daha anormal bir siyasi durum kesinlikle görülmemiştir ve dış güçlerin hepsi; üstünlük, kontrol, koruma, ittifak, en çok kayrılan ülke veya teknik eşitlik gibi niyetlerin tamamı için dikkate değer bir meşruiyet zemini olan ileri iddialara sahiptir (Curzon 1894).

Kore Krallığı üzerinde hem bölgesel güçlerin hem de bölge dışı güçlerin farklı isimlendirmeler ve yöntemlerle nüfuz alanı oluşturma çabası 19. yüzyılın ikinci yarısından Kore Savaşı'nı da içine alan süre zarfında devam etmiştir. Bu mücadelede varlığını koruyabilmek adına Kore Krallığı da farklı stratejiler geliştirmek mecburiyetinde kalmıştır. Bunun en sorunsuz hali uzun süre Çin'in hâkim olduğu düzende Çin'e itaat etme ve bunun karşılığında bağımsız bir krallık olarak siyasal mevcudiyetini sürdürmek şeklinde gerçekleştirmiştir. Lakin yukarıda bahsedilen gelişmeler ışığında bunun devam edemeyeceği açıkça görülmüştür.

Japonya'nın değişen bölgesel etkisi

1876 Kanghwa Anlaşması ile Kore üzerinde ciddi diplomatik ve ticari kazanımlar elde eden Japonya bu tarihten itibaren Kore üzerine siyasi açıdan daha da fazla odaklanmıştır. Esasen şunu söylemek mümkündür ki Kore yarımadası Japonya'nın diğer Avrupa ülkelerine (siyasal birliklerini sağlayan İtalya ve Almanya'nın sömürge yarışına girmeye çalışması gibi) benzer bir şekilde sömürge yarışına katılma amacıyla izlediği politikanın ilk test edildiği yer/vaka olmuştur. Bu noktada Japonya'nın Kore yarımadasını ele geçirmesine rağmen süreci kolay atlattığı veya zorlanmadığını söylemek pek mümkün değildir. Hem Çin hem Rusya, Japon yayılcılığı karşısında Kore'ye destek olmaya çalışmışlardır. 19. yüzyılın son kısmında, diplomatik manevralar açısından bakıldığında Kore üzerindeki yabancı güçlerin etkilerinin dört döneme/başlığa ayrılabilmesi mümkündür. Bunlar; 1884-1894 arasında Çin etkisi, 1894-95 Çin-Japon Savaşı'nın ardından Japonya'nın artan etkisi, 1896-1904 yılları arasında Japonya ve Rusya'nın rekabeti, 1904-1905 Rus-Japon Savaşı'ndan sonra ise Japonya'nın hüküm sürmesi şeklindedir (Robinson 2007, 15). Daha önce de belirtildiği gibi, bu çalışmada Rusya'nın Kore üzerindeki siyaseti açıklanmaya çalışılacağı için özellikle 1896-1904 yılları arasındaki döneme odaklanılacaktır.

1896-1904 yılları arasında Rusya'nın Kore siyaseti

1896-1904 yılları arasındaki durumu analiz edebilmek için biraz geriye giderek Rusya'nın bölgede karşılaştığı koşullara bakmak gerekmektedir. Rusya'nın Kore özelinde olmak üzere genel olarak Doğu Asya coğrafyasına yönelmesine 1853-1856 yılları arasında yaşanan Kırım Savaşı'nın neden olduğu söylenebilir. Zira bu savaşta, Osmanlı İmparatorluğu'nun öncülüğünde Fransa'nın ve İngiltere'nin de yer aldığı koalisyonu kaybeden Rusya tarihindeki en ciddi yenilgilerden birini yaşamıştır. Bu savaşın ardından yaşanan gelişmeler de Rusya'nın doğuya yönelmesine yardımcı olmuştur. Bu gelişmelerin en önemlilerinden biri 1858 yılındaki Aigun Anlaşması'dır. Çin'in Mançu Hanedanlığı ile Rusya İmparatorluğu arasında imzalanan anlaşmaya göre Amur Nehri'nin kuzeyinde kalan tüm topraklar ile Ussuri Nehri'nin doğusunda topraklar Rusya'nın olmuştur (The Treaty of Aigun 2020).

Aigun Anlaşması'ndaki hükümler iki yıl sonra imzalanan Pekin Anlaşması'na (1860) da dahil edilmiş ve Ussuri Nehri Çin ve Rusya arasındaki sınır olarak kabul edilmiştir.¹ Bu iki anlaşma sayesinde Rusya, kuzeyde bir anda Kore yarımadasına komşu oluvermiştir. Ancak bu büyük toprak kazanımları Rusya hükümetini ve Muraviev'i memnun etmeye yetmemiştir. Bunun altında yatan neden ise hem Rus diplomatların hem Rus askerlerin, Rusya'nın Pasifik'te bir limana duyduğu acil ihtiyacın farkına varmış olmalarıdır. Bu ihtiyaç ise iki temelde hasıl olmuştur. Birincisi, böyle bir liman Rusya'nın doğudaki sularda olası donanma operasyonları için; ikincisi ise Rusya'nın güneydeki pazarlara ulaşip tıpkı İngiltere ve Japonya gibi Pasifik ticaretinde bir unsur olabilmesi için gerekli görülmüştür (Zvetina 1952, 23). Esasen yine Muraviev tarafından 1860 yılında kurulan Vladivostok Limanı Rusya'nın ihtiyaçlarını karşılar nitelikte görünmekteydi; fakat yılın yaklaşık dört ayını buz içinde geçiren bu liman Rusya'nın beklentisini tam anlamıyla karşılamamaktaydı (Zvetina 1952, 23). Öte yandan Kore'nin doğu kıyılarındaki bazı limanlar Rusya'nın tam da aradığı özelliklere sahip limanlardı. Bunlar arasında Rusya'nın dikkatini en fazla çekenler Kore yarımadasının güneydoğu bölgesindeki Pusan Limanı ile doğuda Broughton Körfezi'nde yer alan Wonsan Limanı'dır.² Bu limanlara rağmen Ruslar ilk denemelerini Tsushima adasına yapmışlardır. Bu ada Japonya ile Kore arasındaki stratejik konumu itibarıyla bir ticaret üssü olabilmenin de ötesinde bir

1 Hem Aigun hem Pekin Anlaşması'nda, Rusya'nın Sibiry Valisi Nikolay Muravyov (Muraviev) kilit rol oynamıştır.

2 Broughton Körfezi denilen körfez aslında Doğu Kore Körfezi diye bilinen yerdir. Bugün ise Kore'nin bölünmüş olması nedeniyle Kuzey Kore'nin sınırları dahilindedir. Ayrıca Wonsan şehri ve limanı da, Kore'nin Japon işgali altında kaldığı yıllarda Gensan (Japonca dilinde) olarak isimlendirilmiştir.

öneme sahiptir. 13 Mart 1861 tarihinde Rusya'nın Posadnik gemisi Tsushima kıyısına yanaşmış ve karaya çıkma izni istemiştir (Auslin 2004, 77-78). Lakin Japonya'nın İngiltere'den destek istemesi üzerine duruma müdahil olan İngilizlerin de etkisiyle Rusya adayı terk etmek zorunda kalmıştır.

Bu başarısız girişim Rusya'yı durduramamıştır. Bu kez askeri yöntemlerden farklı bir yol izlemeye karar veren Rusya, Korelileri sınırın öbür tarafındaki Rus köylerine davet ederek yerleşmelerine imkân tanımıştır. Önceleri pek işi olmayan bu kimseler zamanla tarım, hayvancılık ve marangozluk işlerinde çalışmışlardır. 1885 yılına gelindiğinde Rusya'nın Kore'ye yakın bölgelerinde yaşayan Korelilerin sayısının 20.000 civarında olduğu tahmin edilmektedir (Curzon 1894, 209).

1895 yılında yaşanan önemli bir gelişme, Rusya'nın yeniden Kore yarımadasına nüfuz edebilmesinin yolunu açmıştır. 1894 yılında Kore'nin güneybatısında yerel yöneticilerin yolsuzluklarına tepki olarak başlayan Tonghak halk isyanı ordunun müdahalesiyle daha da büyümüş ve ülkenin hem kuzey hem doğu bölgelerine yayılmıştır. Kore Kralı Gojong ise durumun kontrol edilemez olduğu görüp Çin'den askeri yardım talep etmiştir. Çin'in Kore'ye destek vermesi ise Doğu Asya'daki en önemli siyasi gelişmelerden biri olan Çin-Japon savaşına sebep olmuş ve Çin ilk kez kendi bölgesinde bir Asyalı güce yenilmiştir. Savaşın sonunda Shimonoseki Anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşma ile:

- Çin, Kore'nin self-determinasyon hakkını tanımış,
- Çin, Liaotung Yarımadasını, Tayvan (Formosa) ve Pescadores (Penghu) Adaları'nı Japonya'ya bırakmış,
- Çin, Japonya'ya en çok kayırlan ülke statüsü vermiş oluyordu (Koda 2005, 14).

Shimonoseki Anlaşması ile Liaotung Yarımadasının Japonya'ya verilmesi bölgedeki pek çok aktörü yakından ilgilendirmiştir. Zira Çin'in bu stratejik bölgeleri kaybetmesi olası bir Japon hakimiyeti riskini artırmaktaydı. Bu Rusya açısından kabul edilebilir bir durum olmadığı için hemen harekete geçilmiştir. Fransa ve Almanya'nın da desteğini alan Rusya, Japonya'nın Liaotung bölgesini ele geçirmesinin Uzak Doğu'daki barış ve istikrar için engel teşkil edeceğini düşündüklerini açıkladılar ve Japonya'nın buradaki haklarından vazgeçmesini tavsiye ettiler (Koda 2005, 15). Bu durum tarihe "üçlü müdahale" (*triple intervention*) olarak geçmiştir. İçinde bulunduğu koşulları değerlendiren Japonya, üçlü koalisyona karşı gireceği herhangi bir askeri çatışmayı zaferle sonuçlandıramayacağını görünce 5 Mayıs 1895 tarihinde Liaotung bölgesini Çin'e iade ettiğini ilan etmiştir. Rusya, böylece hem Pasifik'teki en güçlü rakibi Japonya'ya karşı bir kazanım elde etmiş hem Liaotung bölgesinin Rus

topraklarına yakınlığı dikkate alınacak olursa Kore'ye nüfuz etme şansını tekrar yakalamıştır. Fakat bu olay, Japonya için bir yenilgiden fazlasını ifade etmekteydi. Çünkü Japonya ülkenin dışa açılımının ardından çok kısa bir süre sonra ilk kez uluslararası güç dengelerinin/güç oyunlarının içine düşmüş ve ilk seferinde kaybetmiştir. Şüphesiz Rusya'ya karşı alınan bu mağlubiyet, Japonya'yı Rusya'ya karşı daha da öfkelenlendirmiş ve atılan adımlarla 1904-1905 Rus-Japon Savaşı'nın hazırlıkları yapılmaya başlanmıştır.

Kore'nin siyasi durumuna tekrar dönülürse ülke içindeki Japon yanlıları ve Japon karşıtları arasındaki gerilim tekrar alevlenmiş ve Kore Kraliçesi Min (Kore'deki Japon karşıtı hareketin sembolik lideri) 19 Ağustos 1895 tarihinde bir suikast sonucu öldürülmüştür (Kyung 2018, 112). Kraliçenin ölümü Kore halkı içindeki Japon karşıtlığını daha da körüklemiş ve Kore'yi Rusya'ya yakınlaştırmıştır. Kraliçenin ölümünün ardından artan siyasi karışıklık ve olası bir ordu darbesi nedeniyle endişeye kapılan Kral Gojong 10 Ocak 1896 tarihinde Seul'deki Rus Sefareti'ne sığınma talep etmiştir (Kim 2009). Yaklaşık bir ay sonra da Kral Gojong ve oğlu Prenses Sunjong 11 Şubat 1896 tarihinde sarayı terk edip Rus Sefareti'ne sığınmışlardır. Tarihe "Agwan Pachon" (Gojong'un Rus Sefaretine Sığınması) olarak geçen bu olay neticesinde Kral Gojong yaklaşık bir yıl Rus Sefareti'nde kalmıştır. Bu, benzerine çok nadir rastlanabilecek bir hadise olarak tarihteki yerini almıştır.

Rusya, bu bir yıllık süre zarfını kendi lehine kullanmayı başaramamıştır. Kore hükümetinde Rusya yanlısı bakanlar kabineye atanmış, Rusya askeri uzmanlar göndererek Koreli askerlerin eğitimine destek olmuştur (Kim 2005, 622). Yine Kore Kralı Gojong, Rus Sefareti'ni terk etmeden önce Rusya ve Japonya arasında önemli bazı gelişmeler yaşanmıştır. 14 Mayıs 1896'da Seul'deki Japon Bakan Komura Jutaro ve Rus mevkidaşı Waeber bir sözleşme imzalamıştır (March 1996, 175). Buna göre; Rusya ve Japonya, Kral Gojong'a "dostane bir şekilde" Kore Sarayı'na dönmelerini tavsiye etmiş, Japonya'nın da Çin-Japon Savaşı'nın sona ermesinden bu yana kalan birliklerini yavaş yavaş Kore'den çekeceği hususunda anlaşma sağlanmıştır (March 1996, 175). Bu anlaşmayla birlikte, Rusya'nın Kore üzerinde Japonya'ya üstünlük sağladığı sonucuna varılabilir. Lakin yine de biraz daha dikkatli bakıldığında şunu görmek mümkündür. Bu anlaşma, Japonya'nın çıkarlarını tamamen göz ardı eden veya onları silip atan bir nitelikte değildir. Japonlar, bu anlaşma ile uzun vadede Kore'deki çıkarlarını korumanın temelini (çünkü her ne kadar askerlerini çekeceği konusunda uzlaşılsa da nihai durumda hem Ruslar hem Japonlar eşit sayıda birlik bulundurma fikrinde anlaşmışlardır) atmıştır. Ayrıca Japonya, ki bu kendisi için çok daha kazançlı bir senaryo ortaya koymuştur, Ruslarla iş birliği yaparak bölgede artmakta olan İngiliz ve Batı güçlerinin müdahalesini

dengelemiştir. Tüm bu uzun vadeli planlara rağmen, Japonya, Rusya'nın varlığını Kore yarımadasında tanımış olduğu için bunun Rusya için bir başarı olduğunu söylemekte sakınca yoktur.

Fakat kısa süre sonra Çar II. Nikolas Rus İmparatoru olmuş ve hem Rusya-Kore arasında hem de Rusya-Japonya arasında yoğun diplomasi faaliyetleri başlamıştır. 1896 yılında, Çar II. Nikolas'ın taç giyme törenine katılmak üzere Kore'den bir heyet Rusya'ya gönderilmiştir. Bu heyette Min Yöngghan (1861–1905, Choson Krallığı Elçisi), Yun Ch'ihö (1864–1945, Büyükelçinin yaveri ve Eğitim Bakanı Yardımcısı), Kim Tüngnyön (İkinci Sekreter) ve Kim Toil (Üçüncü Sekreter) hazır bulunmuştur (Löwensteinová ve Kašparová 2018, 381). Büyükelçi Min'in beraberinde Kore Kralı Gojong'tan, Rus Çarı II. Nikolas'a iletmek üzere bir tebrik mektubu ve kendisinin takdim etmesi için de bir güven mektubu taşıdığı bilinmektedir (Löwensteinová ve Kašparová 2018, 381). Lakin, Min'in günlüklerinde bu heyetin herhangi bir siyasi amacının/misyonunun olduğuna dair bir bilgi ve içerik bulunmamakta; Kore Kralı Gojong'un komşu devlet olan Rusya ile sadece "ilişkileri güçlendirme arzusunda olduğu"³ belirtilmektedir (Löwensteinová ve Kašparová 2018, 381). Büyükelçi Min ve beraberindeki heyetin o dönemki Kore-Rus ilişkilerine dair verdiği en önemli ipuçlarından biri müzakere ettikleri beş husus⁴ olmuştur. Bunlar; Kore Ordusu güvenilir bir hale gelene kadar Kore Kralı Gojong için koruma talebi, Rusya'dan askeri eğitmen gönderilmesi, Kraliyet ailesine ve Kral'a yakın olması için bir danışman tahsis edilmesi ve yine madenler & demiryolları için danışmanlar verilmesi, Kore ve Rusya arasında telgraf hatları kurulması, Kore'nin Japonya'ya olan borcunu ödeyebilmek için 3 milyon yen değerinde kredi sağlanması şeklinde sıralanmaktadır (Löwensteinová ve Kašparová 2018, 382). Kore heyetinin bu taleplerine müzakerelerde bulunan Rus diplomat Aleksey Borisovich Lobanov'dan şu şekilde yanıt gelmiştir (Löwensteinová ve Kašparová 2018, 382): ilk olarak, Kore Kralı Gojong istediği kadar Rus Elçiliği'nde kalabilir. Kralın sarayına dönmesi gereken bir durum olursa, güvenliğinden Rus hükümeti sorumlu olacaktır. Seul'deki Rusya sefaretinde Rus Bakan'ın emrinde olan bir muhafız bulundurulacaktır. İkinci olarak, askeri eğitmenler için, Rus hükümeti, Kore hükümeti ile konuya dair müzakere etmesi için Seul'e deneyimli bir yüksek rütbeli subay gönderecektir. Bu subayın ilk amacı, Kore Kralı için bir muhafız ekibinin organe etmek olacaktır. Kore'nin ekonomik koşullarını incelemek ve

3 Yazarlar bu bilgilere Min Yöngghan'ın günlüklerinden ulaşmışlardır. Bu günlük 2008 yılında Michael Finch tarafından İngilizceye çevrilip yayınlanmıştır.

4 Bu beş hususa dair bilgiler, Löwensteinová ve Kašparová tarafından Yun Ch'ihö'nün günlüklerinden alınmıştır. Günlüğe dair kaynak bilgisi şu şekildedir: Yun Ch'ihö ilgi 4, Yun Chi-ho's diary: 1895–1896. Vol. 4. Seoul: National History Compilation Committee, 1975.

gerekli mali önlemleri almak için deneyimli başka bir adam gönderilecektir. Üçüncü olarak, bu iki gizli görevli, Seul'deki Rus Bakanın rehberliğinde danışman olarak hareket edebilir. Kore'nin mali durumu ve ihtiyaçları tam olarak bilindiğinde (tüm bilgiler kendilerine sağlandığında) kredi konusu da dikkate alınacaktır. Rusya, Kore'nin telgraf hatlarını Rusya'dakilere bağlamayı kabul etmektedir ve projenin gerçekleştirilmesi için mümkün olan her türlü yardımı yapacaktır. Buradan anlaşılabileceği üzere Rusya, Kore Kralı'nın güvenliği için elinden gelen tüm imkânları seferber etmeye gönüllü olmuştur ve bilhassa danışmanlık hizmeti altında üst düzey bürokratlarını Kore'ye göndermeyi kabul etmiştir.

Öte yandan Rusya, Japonya ile de ilişkilerini sürdürmeye gayret etmiştir. Çar II. Nikolas'ın yönetime geçmesinden sonra, 9 Haziran 1896 tarihinde Japonya ve Rusya arasında başka bir anlaşma imzalanmıştır. St. Petersburg'ta imzalanan Yamagata-Lobanov Anlaşması'na göre; Japonya, Rusya'nın Kore'ye danışman göndermesine, kredi sağlamasına ve telgraf hatları kurmasına izin vermektedir. Ayrıca iki taraf da birbirlerini bilgilendirmek kaydıyla, Kore topraklarına asker gönderebileceklerdi (Synn 1981, 11). Hatta bu anlaşmanın müzakereleri sırasında Yamagata'nın Lobanov'a, Kore'yi 38. Paralelden bölmeyi; kuzeyde kalan kısmın Rus kontrolüne, güneyde kalan kısmın da Japon kontrolüne verilmesini teklif ettiği bilinmektedir (Ro 1966, 73). Lakin bu teklif Rusya tarafından kabul edilmemiştir. Bu da Rusya'nın esas amacının günün birinde tüm Kore yarımadasını yönetmek olduğunu düşündürmektedir. Ancak Rusya'nın Kore'den biraz daha öncelikli bir başka dış politika gündemi bulunmaktaydı. Bu da Trans-Sibirya Demiryolu inşaatıdır.

Yapımına 1891 yılında başlanan bu demiryolu, Rusya'yı merkezden en uzak limanlarına kadar bağlayabilecek bir ulaşım projesi idi. Bu projenin bir kısmını da Doğu Çin Demiryolu veya Mançurya Demiryolu olarak bilinen kısım oluşturmaktaydı. Çin hem Afyon Savaşları hem kendi iç siyasetinde yaşadığı karışıklıklar nedeniyle zayıflamışken, Rusya bu noktada Batılı güçlerle birlikte Çin'den bazı imtiyazlar koparmıştır. Bunlardan önemli biri de yukarıda belirtilen Mançurya Demiryolu inşaatı olmuştur. Rusya, 1896 yılında Çin'den bu konuda yetki almıştır ve Asya'ya doğru açılımını hızlandırmıştır. Elbette bu gelişme Japonya tarafında rahatsızlık uyandırmıştır. Rusya bu konu ile daha fazla meşgulken ve Kore halkında artan bir tepki söz konusu iken, Kore Kralı Gojong Şubat 1897 tarihinde Seul'deki Rus Sefareti'nden ayrılıp sarayına geri dönmüştür (Holcombe 2016, 252).

Kral Gojong'un sarayına dönmesi hem sembolik olarak iktidarını güçlendirmenin önünü açmış hem de yapılan bir dizi reform sayesinde Kore, dış güçlerin etkisini azaltmayı başarmıştır. Bu reform dönemi 1897-1904 yıllarını

kapsar ve Gwangmu Reformu olarak isimlendirilir. Bu süreçte vergi ve finans sistemi düzenlenmiş, modern ordunun temelleri atılmış ve devlet bürokrasisini güçlendirmek için adımlar atılmıştır. Bu dönem bir anlamda Kore devletinin inşa edildiği dönemdir. Lakin en çarpıcı adım Kral Gojong'un kendine 12 Ekim 1897 tarihinde "imparator" unvanı ("kral" yerine) vermesiyle atılmıştır (Zvetina 1952, 110). Chosun Krallığı artık Taehan İmparatorluğu olmuştur ve Kore, kendini Çin ve Japonya'ya denk tutmuştur. Bu denklik elbette güç kapasitesi anlamında değil "imparator" unvanının kullanılıyor olmasına ithafendir.

Bu başarılı reform yıllarında elbette Rusya ve Japonya'nın Kore üzerinde etki kurma çabaları son bulmamıştır. İki ülke arasında artan rekabet sonucu bir uzlaşıya varılmış ve 25 Nisan 1898 tarihinde Japon Dışişleri Bakanı Tokujiro Nishi ile Rus Bakan Roman Romonovich Rosen arasında Tokyo'da Nishi-Rosen anlaşması imzalanmıştır (Ro 1966, 102). Bu anlaşmada 3 madde bulunmaktadır. Buna göre; Japonya ve Rusya, Kore'nin egemenliğini ve bağımsızlığını tanıyacak, Kore'nin iç işlerine karışmayacak; Japonya ve Rusya, birbirlerinin onayı olmadan Kore'ye askeri ve finansal danışman göndermeyecek; Rusya, Kore ve Japonya arasındaki ticari ve endüstriyel ilişkilerin gelişmesine engel olmayacaktır (Shimamoto, Ito ve Sugita 2015, 207). Bu anlaşmanın önemi ise, içeriğindeki maddelerden açıkça anlaşılacağı üzere, Rusya'nın Kore üzerindeki Japon üstünlüğünü tanımış olmasıdır.

Nishi-Rosen Anlaşması'nın üzerinden yaklaşık iki yıl geçtikten sonra Rusya, Mançurya bölgesini işgal etmiştir. Bu işgal, 1904-1905 Rus-Japon Savaşı'nın fitilini ateşleyen adım olmuştur. Nishi-Rosen anlaşması ile Kore üzerindeki etkisini büyük ölçüde yitiren Rusya, 1904-1905 Savaşı'ndaki yenilgisi nedeniyle Kore yarımadası üzerindeki etkisini tamamen kaybetmiştir. Bu aşamadan sonra ise Kore Krallığı üzerinde II. Dünya Savaşı'nın sonuna dek sürecek Japon sömürgeciliğin yolu açılmış olmaktaydı. Çin'in Afyon Savaşları'ndaki yenilgisi nedeniyle Kore'yi koruyacak gücünü kaybetmiş olması, ardından Rusya'nın Japonlara yenilmesi Kore'yi Japonya'ya karşı savunmasız halde bırakmıştır. Bir başka ifade ile Japonya'ya karşı başlangıçta Çin'in korumasına güvenen Kore Krallığı'nın beklentisi karşılanamamış, ardından Rusya'dan benzer bir yardım bekleyen Kore ise kısa vadede istediğini alabilmiş ancak uzun vadede yalnız kalmıştır.

Sonuç

Kore yarımadası özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Doğu Asya uluslararası sistemindeki değişimlerden en fazla etkilenen bölge olmuştur. Japonya'nın yine aynı dönemde geçirdiği büyük dönüşüm, kendine yeni alanlar ele geçirme isteğine dönüşmüş ve tıpkı İtalya ve Almanya sömürge yarışına

girmiştir. Bu noktada uzun süre Doğu Asya'nın hâkim gücü olan Çin'in Afyon Savaşları ve iç isyanlarla yorgun düşmüş olması da Japonya'ya önemli bir manevra kabiliyeti kazandırmıştır. Lakin Kore yarımadası üzerinde hayal kurmakta olan tek ülke Japonya değildir. Rusya da Kırım Savaşı yenilgisinin ardından yönünü doğuya çevirmiş ve etki alanı kurmak için strateji izlemeye başlamıştır. Çıkarları Kore üzerinde çatışan Rusya ve Japonya 1860'lardan itibaren çeşitli politikalarla Kore'de varlıklarını korumaya çalışmıştır. Bu noktada bir süre üstünlüğü elinde tutan Rusya, Mançurya bölgesindeki hareketleri nedeniyle kontrolü elinde tutamamış ve üstünlüğü Japonya'ya bırakmak zorunda kalmıştır. Kore Kralı ise 1876 Kangwha Anlaşması'ndan itibaren artan Japon nüfuzunu kırmak için, Çin'in de kendine yardım edemeyeceğini anladığı noktada, yüzünü Rusya'ya dönmüş ve tabiri caizse tek umudu Rusya olmuştur. Bu öylesine bir umut haline dönmüştür ki Kral Gojong Rus Sefareti'ne sığınıp bir yıl boyunca ülkeyi oradan yönetmiştir. Uzun yüzyıllar Çin'in ana güç olduğu sistemde hem bağımsız hem Çin'in koruması altında olan Kore için 19. yüzyılın ikinci yarısı tam bir hayatta kalma mücadelesine dönüşmüştür. Bir anda bölgesel güçlerin hedefi haline gelen ülke kendini korumak için Rusya'yı Japonya'yı dengeleyecek bir aktör olarak kullanmış ve bunda başarılı da olmuştur. Lakin Rus-Japon Savaşı'nı Rusların kaybetmesiyle Kore için Japon sömürgeci olmanın yolu da açılmıştır. Doğu Asya uluslararası sisteminin hiyerarşik yapısından daha önce bahsedilmişti; lakin 1860'lardan itibaren bu yapıya Japonların başkaldırısı güç oyunlarının devreye girmesine ve haliyle dengeleme siyasetinin de daha sıklıkla görülmesine neden olmuştur. Buna en fazla ihtiyaç duyan ülke de Kore olmuştur. Daha önce böylesi bir deneyimi olmayan Kore Krallığı, dengeleme siyasetini krallığın devamı için kullanmış, fakat bölgesel faktörlerin kendini sömürgeleştirmesine mâni olamamıştır. Hatta Kore Yarımadası'nın 19. yüzyılda henüz ilk kez deneyimlediği zorunlu denge siyasetinin etkileri ilerleyen yıllarda da kendini farklı şekillerde gösterecektir. Bu dengeleme politikasının, farklı koşullar neticesinde ortaya çıkan örnekleri iki Kore'nin dış politika stratejilerinde ve Kore Savaşı örneklerinde de incelenebilir ve bu çalışma bahsi geçen örneklerin gelecekte akademik çalışmalara konu edilmesine vesile olmayı umut etmektedir.

Kaynakça

- Auslin, Michael R. 2004. *Negotiating with Imperialism: The Unequal Treaties and the Culture of Japanese Diplomacy*. Cambridge: Harvard University Press.
- Buzan Barry, and Richard Little. 2000. *International Systems in World History: Remaking the Study of International Relations*. Oxford: Oxford University Press.

- Curzon, George N. 1894. Problems of the Far East: Japan-Korea-China. London: Longmans.
- Department of State. "A Guide to the United States' History of Recognition, Diplomatic, and Consular Relations, by Country, since 1776: Korea" Erişim Nisan 20, 2020. <https://history.state.gov/countries/korea>.
- Finch, Michael. 2008. Min Yonghwan: The Selected Writings of a Late Choson Diplomat. Berkeley: University of California Press.
- Group 3, "The Treaty of Aigun," Russia in Global Perspective.
- Erişim: Mayıs 31, 2020, <http://dighist.fas.harvard.edu/projects/russiaglobal/items/show/23>.
- Holcombe, Charles. 2016. Doğu Asya Tarihi: Çin, Japonya, Kore; Medeniyetin Köklerinden 21. Yüzyıla Kadar. Çev. Muhammed Murtaza Özeren. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kang, David C. 2005. "Hierarchy in Asian International Relations: 1300-1900" Asian Security 1(1), 53-79.
- Kang, David C. 2010. "Hierarchy and Legitimacy in International Systems: The Tribute System in Early Modern East Asia" Security Studies 19(4), 591-622.
- Kim, Hyung-eun. 2009. "Royal refuge with Russia" Korea Joonggang Daily. Temmuz 26. Erişim Mayıs 26, 2020. <https://koreajoongangdaily.joins.com/news/article/article.aspx?aid=2907922>.
- Kyung, Moon H. 2018. Kore Tarihi. Çev. Ayşe Su Doğru. İstanbul: Feylesof Kitap.
- Koda, Yoji. 2005. "THE RUSSO-JAPANESE WAR: Primary Causes of Japanese Success" Naval War College Review 58 (2), 10-44.
- Kim, Seung-young. 2005. "Russo-Japanese Rivalry Over Korean Buffer at the Beginning of the 20th Century and its Implications" Diplomacy and Statecraft 16 (4), 619-650.
- Lee, Chang-hoon. 2016. "Franco-Korean relations in the 19th century" The Korea Herald. Haziran 6. Erişim Nisan 22, 2020. <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20160606000322>.
- Lee, Kenneth B. 1997. Korea and East Asia: The Story of a Phoenix. Connecticut: Praeger Publications.
- Lowensteinova, Miriam ve Blanka Kašparova. 2018. "1896 Russia Through diaries of Min Yonghwan and Yun Ch'ih'o" P. K. Танглалычева, С. О. Курбанов, И. С. Ланцова, А. В. Ковш, А. А. Гурьева (ed.), КОРЕЯ И РОССИЯ: ОБЩЕСТВО, ПОЛИТИКА, ИСТОРИЯ, КУЛЬТУРА, 380-390. St. Petersburg: Publishing house of St. Petersburg University.
- March, Patrick G. 1996. *Eastern Destiny: Russia in Asia and the North Pacific*. Connecticut: Greenwood Publishing Group.
- Osiander, Andreas. 2001. "Sovereignty, International Relations, and the Westphalian Myth" International Organization 55 (2), 251-287.
- Ro, Kwang Hai, (1966). "Power Politics in Korea and Its Impact on Korean Foreign and Domestic Affairs, 1882-1907" Ph.D Theses. The University of Oklahoma.

- Robinson Michael E., 2007. *Korea's Twentieth-Century Odyssey: A Short History*. Honolulu: University of Hawai'i Press.
- Sander, Oral. 2017. *Siyasi Tarih: İlkçağlardan 1918'e*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Synn, Seung Kwon. 1981. "Korean-Japanese Relations, 1894-1904 (II)" *Korea Journal* (Mart 1981), 4-20.
- Shimamoto, Mayako; Ito, Koji; Sugita, Yoneyuki. *Historical Dictionary of Japanese Foreign Policy*. Rowman & Littlefield, 2015.
- Zvetina, Edmund J., (1952). "Imperial Russian Interest and Intervention in Korea, 1860-1903" Master's Theses. Paper 1340. http://ecommons.luc.edu/luc_theses/1340.

© 2020. This work is licensed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).